

Tiyatro

Dönülmez Akşamın Ufkundayız

Edebiyat tarihimizin değerli şairi Yahya Kemal Beyatlı'nın ve Münir Nurettin Selçuk'un güzel bestesini çağrıştıran bu ibare, Nazlı Nihan Şenol'un yazdığı bir tiyatro eserinin adı... Bir hayli genç görünen (doğumu Ankara 1971) yazar, yaşlı bir çiftin yaşadıklarını, düşüncelerini bir zaman yolculuğu içinde dile getiriyor. Ömürlerinin sonlarına yaklaşan insanların ölüm olgusunu daha fazla düşünmeleri, geçirdikleri yıllar içinde ortaya koyup bitirdiklerinden çok yapmadıkları, başka bir eski ifadeyle 'içlerinde kalan ukde'leri, vaktiyle yerinde ve zamanında karşısındakine söylemek isteyip de söyleyemedikleri, yarım bırakılmış arzuları, istekleri ve yaşarsa önündeki yıllarda neler yapabileceği vb. düşünceler her ölümünün aklına geliverenler... Ölüm geldiğinde zaten var olmayacağımıza o gelene kadar da yaşadığımıza göre ölümden korkmak yersizdir, düşüncesi genel kabul gören bir ifadedir. Hatta Mevlana ölümü bir kavuşma gibi kabul eder; diğer mutasavvıflarda da aynısını görürüz. Onun için her yıl 17 Kasım

günü bir 'şeb-i arus'tur, bir düğün gecesidir. Hakk'ın rahmetine kavuşma günüdür, "ölüm" sözü insana ne kadar soğuk gelse de ...

Oyunun kahramanları Tahsin Bey ile Fahrünnisa Hanım'dır. Bu ikisi yaşlı bir çift olarak geçirdikleri zaman içinde çabaladıklarını göz önünde tutup artık bu son yıllarını tatlı bir huzur ve mutluluk içinde geçirmek \ niyetindedirler. Zaman zaman hayatları boyunca gizledikleri bazı dram ların açığa çıkması, onların yaşama sevin-cini gölgelese de sevgileri hiç eksilmez, olumlu bakışları ve düşünceleri sürüp gider ve bunları da gizlemek istemezler. Her zaman canlı ve rahat bir iletişim içindedirler. Tahsin Bey rolünde yılların oyuncusu Mehmet Ege ile Fahrünnisa rolünü üstlenen Işıl Poyraz oyunu yaşlarının, deneyimlerinin ve ustalıklarının özeti olarak seyircilere çok başarılı bir biçimde aktarıyor. Bozacı rolündeki Ahmet Ayaz Yılmaz da onlara ayak uyduruyor ve bu iki perde-lik oyun seyircilere yaşlılığın da güzel bir zaman dilimi olabileceğini kanıtıyor.

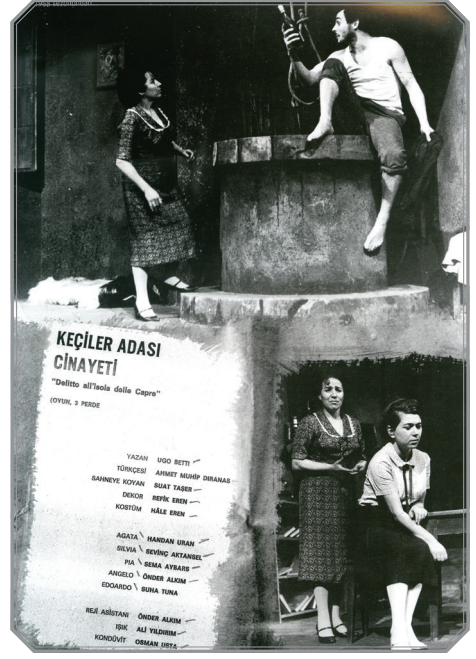

Oyunu Maral Üner yönetiyor. Dekor ve giysi tasarımına Gül Emre emek vermiş. Işık tasarımı ise Burhanettin Yazar'a ait. Son yılların vazgeçil-

mez kabul edilen aracısı ve hemen her piyeste karşılaştığımız sinevizyon gösterisi bu oyunda da var. Oyuncuları kutluyor, seyircilerin bu oyunu görmeleri, hele gençlerin de mutlaka izlemeleri gerektiği düşüncesini taşıyorum. Herkesin yaşlılık kavramı hakkındaki düşüncelerinde birtakım değişikliklere yol açacak bu oyun, uzun geceler salonları dolduracaktır, sanıyorum.

Keçiler Adası

Ahmet Muhip Dıranas (1909-1980) adı geçince edebiyat dünyamızda az çok un elemiş olanların aklına onun şairliği ve bunun arkasından ünlü şiiri "Fahriye Ablâ" gelir. Onu şiir sanatına yönlendirenler Ankara Atatürk Lisesi edebiyat öğretmenleri Faruk Nafiz Çamlıbel ile Ahmet Hamdi Tanpınar olmuştur. Yarım bıraktığı hukuk öğreniminden sonra felsefe dalından mezun olmuş, değişik resmî görevlerde bulunmuştur. Devlet Tiyatroları bünyesindeki Edebî Kurul Başkanlığı yaptığı sırada klasik eserlerimizin tiyatroya uyarlanması yolunda çabaları bilinmektedir. Söz gelimi, Abdülhak Hamit'in *Finten*'ini ağdalı dilinden uzaklaştırıp sadeleştirmiş ve sahnede oynanmasını sağlamıştır. Çok yönlü bir edebiyatçı kimliğiyle tanınan Dıranas'ın kaleme aldığı diğer tiyatro eserleri arasında sahnede can bulmuş *Gölgeler*, *O Böyle İstemezdi*, *Bitmez Tükenmez Can Sıkıntısı*, *Büyük Olsun*, *Atlı Karınca*, *Olvido* ve *Kar* onun Türk tiyatro tarihine kazandırdığı eserlerdir.

Keçiler Adası İtalyan yazar Ugo Betti'nin (1892-1953) önemli bir çalışmasıdır. Eser üç kadının yalnız başlarına yaşadıkları, tarımla ve keçi sürüsüyle geçimlerini sağladıkları küçük bir adadaki olayları anlatır. Ailenin tek erkeği olan profesör II. Dünya Savaşı sırasında esir düşmüş ve esaret yıllarında ölmüştür. Ölmeden önce esir kampındaki en yakın arkadaşı genç Angelo'ya ettiği vasiyet sonunda, Angelo adaya gelir ve kadınların yaşadığı eve yerleşir. Oyundaki anlaşmazlıklar, gerginlikler ve sıkıntılar zaman zaman hepsini umutsuzluğa sürükler, çatışmalar boy gösterir. Bir çıkış yolu bulamamanın çaresizliği hepsinin yaşayışlarını da değişik biçimlerde etkiler.

Eseri Türkçeye kazandıran, onu şiir dolu ifadelerle nerdeyse yeniden yazan Ahmet Muhip Dırana'stır.¹ İki perdelik piyesi yöneten M. Sadık Yağcıdır. Dekor ve giysi tasarımı Ebru Çulpan Egüz, ışık tasarımı Zeki Kayar tarafından üstlenilmiştir.

Oyunun hemen başın-da çok kısa bir rolü bulunan ve birkaç replikle sahnede görünen Eduardo'da Ali Sinan Demirkale sanki söyleyeceği kısa metni ezberlemiş, soğuk bir ifadeyle belirtmesi gerekliymiş gibi konuş-masıyla diğer oyuncular yanında çok sönük kalmış. Oysa evin hanımı Agata rolünde Alev Erözmen ile genç Angelo'da Mustafa Çolak gerçekten büyük bir özveriyle rollerinin hakkını veriyorlar. Ayrıca Agata'nın görümcəsi, profesörün kızkardeşi Pia'da Menekşe Bendeş Özyiğit ile Agata'nın kızı rolündeki genç Silvia'da Yasemin Toprak seyirciye hoş dakikalar yaşatmasını bilerek oynuyorlar. Dramatik ve gerilim dolu sahneler, umut ve heyecan dolu hareketler, seyircilerin meraklı bekleyişlerini hep canlı tutuyor. İzmir Devlet Tiyatrosu kadrosu bu eseri Ankara seyircisine güzel ve başarılı bir oyun ziyafeti olarak sunmuş. Emeği geçen bütün elemanları kutluyorum.

Cesaret Ana ve Çocukları

Bertolt Brecht'in kaleme aldığı ve epik tiyatronun bir örneği olan bu eser, en önde gelen unsurun, seyircilere gerçek olayları veya olayların çıplak gerçeğini dile getirerek sunma olduğunu vurgulayan bir oyundur. Yazarın ifadesiyle, gerçek olaylar çıplak halleriyle pek şaşırtıcı olmazlar. Ancak gerekli görünen, tiyatro tarihçesinin gerçek olayları içermeleri, yani gerçekçi olmalarıdır. Bertolt Brecht'in tiyatrosu ilk planda seyircinin bilgi birikimine seslenir; seyircide öncelikle olmuş ya da olabilir durumlar, başka bir söyleyişle toplum ilişkileri arasındaki bağlantıların bilincini uyandırmak ve böylece onları doğru yargılara ve kararlara vardtırmak ister. Bu piyeste olduğu gibi, projeksiyonla gösterilen ara metinlerde her sahnede olacakları seyirciye önceden bildirir. Böylece gerilimin, beklenmedikliğin dramatik niteliklerinden, heyecan verici olarak yaşanmasından da vazgeçilir.

¹ Bu eser 1954-1955 döneminde Cüneyt Gökçer ile 1967-1968 döneminde Suat Taşer rejileriyle oynanmış olmasına rağmen, bu bilgi Behçet Necatigil'in eserinde (*Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*, 22. baskı, Varlık Yayınları, Ekim 2004, s. 145-146) bulunmamaktadır.

Bu oyun daha II. Dünya Savaşı başlamadan 1938/1939'da yazılmıştır. Burada 'siyasetin başka araçlarla devamıdır' diye tanımlanan 'savaş'a karar verenler, o siyaseti yönetenler yer almazlar, kendilerinin rolleri yoktur. Maruz kaldıkları, verilen kararın peşine takılıp ortaya konan oyundan kendilerine de bir pay çıkarmaya çalışan kantinci *Cesaret Ana*'nın çocuklarının, köylülerin ve toplumdaki diğer bireylerin hikâyeleri, bir bakıma bu her yönüyle acı ve ızdırıp veren savaşın içindeki kendi hayatlarına ait hikâyeler anlatılır.

Bu oyunun kadrosu bir hayli geniş ve iki perdelik gösteri nerdeyse göz açıp kapayıncaya kadar heyecan içinde geçip gidiyor. Eseri Türkçeye çeviren Ayşe Selen'dir. Yönetmenlik Ayşe Emel Mesçi, müzikler Paul Dasan imzasını taşıyor. Dekor tasarımı Murat Gülmez, giysi tasarımı İnci Kangal tarafından üstlenilmiş olup, her ikisi de o korkunç savaş havasının karanlığını ve yoksulluğunu başarılı bir biçimde yansıtmayı başarmışlardır. Işık tasarımı ise Osman Uzgören'e aittir.

Cesaret Ana rolünde Sükun Işıtan, onun çocuklarında Şivan Binici, Cengiz Uzun ve Gülin Ersoy ile birlikte bu oyundaki başarıyı paylaşanlar arasında Erkan Alpago, Cem Balcı, Okan İrkören, Nejat Armutçu, Mehtap Öztepe, Murat Kerim Ateş ve asker ile köylü grupları da yer almaktadırlar. Orkestra oyuna ayrı bir zenginlik katmakta, oyuncular ve söylenen şarkılar seyircilere gerçekten özel bir tiyatro eseri karşısında olduklarını güçlü bir biçimde hissettirmektedirler.

Oyunun Ankara'da ve taşra turlerine çıkabilirse uzun bir süre sahnelerde kalacağını umuyorum.

Not: Buradan Devlet Tiyatrosu ilgililerine bir acı gerçeği hatırlatmak isterim. Tiyatro tarihimizin ve Türkçemizin usta sanatkarlarını birer birer yitiriyoruz. Önce Macide Tanır'ı sonra Tekin Akmansoy'u kaybettik. Onların ve daha önceleri sahneleri dolduran ustaların oyunlarını acaba VCD-DVD olarak hazırlayıp satışa sunamazlar mı? Böylece o büyük rollerin altından rahatlıkla kalkanları gençler de yıllar sonra seyretme imkânını yakalarlar. Ne dersiniz?

Kerem AYDINER